

Motion till riksdagen 2021/22:3414

av **Anna Sibinska m.fl. (MP)**

Förebyggande av bröstcancer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sprida kunskap om självundersökning till unga kvinnor via ungdomsmottagningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kvinnor som önskar det ska få information om sin brösttätthet och sin risk för bröstcancer bedömd efter genomförd mammografi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor med täta bröst erbjuds en individanpassad bröstcancerscreening och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer forskning för att utveckla effektiva screeningmetoder och möjligheter att identifiera kvinnor med hög risk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort den övre gränsen för mammografi och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi är många som känner någon kvinna som drabbats av bröstcancer. Det var ett samtal med en kvinna i min närhet som gav upphov till denna motion. Utifrån sina egna erfarenheter och även sin profession som sjuksköterska berättade hon bland annat om täta bröst och riskerna som förknippas med det. Det var något som jag inte kände till och bestämde mig för att undersöka vidare.

Enligt Bröstcancerföreningens rapport från 2019 har tre av fyra kvinnor inte hört om begreppet täta bröst, trots att risken att drabbas av bröstcancer är 4 till 6 gånger större för kvinnor med täta bröst. I Sverige har drygt 40 procent av kvinnorna mellan 40 och 74 år så kallade täta bröst och omkring 10 procent har mycket täta bröst. Deras mammografibilder är extra svåra att tyda då den täta körtelvävnaden kan dölja en

potentiell tumör. Samma rapport visar också att 8 av 10 kvinnor vill veta sin risk för bröstcancer.ⁱ

Det är lätt att förstå med tanke på att bröstcancer är den vanligaste cancerformen hos kvinnor i Sverige och står för 29 procent av alla cancerfall. Varje år drabbas fler än 8 000 kvinnor. Medianåldern för de som drabbas är 66 år och drygt 95 procent är över 40 år när de får sin diagnos. Forskningen går framåt och prognoserna för bröstcancer blir allt bättre. Överlevnaden i bröstcancer är 86 procent tio år efter diagnos. Mellan 2016 och 2017 minskade dödligheten i bröstcancer med 15 procent för kvinnor över 30 år. Ändå är bröstcancer den vanligaste dödsorsaken hos svenska kvinnor under 65 år.ⁱⁱ

Dessvärre har mammografin pausats på olika ställen i vårt land (11 av 29 verksamheter) under våren 2020 till följd av pandemin, enligt Socialstyrelsen.ⁱⁱⁱ Framförallt har deltagandet minskat i åldern 70–74 år och 17 av 29 verksamheter har valt att avvakta med att inbjuda dessa personer till screening tills pandemin är över. Det är väldigt oroande eftersom screeningprogrammet beräknas minska dödligheten i bröstcancer med 16–25 procent. Risken är stor idag att de som är mellan 70 och 74 år inte gått på mammografin alls.

Vi behöver göra allt vi kan för att förebygga bröstcancer och ge kvinnor verktyg för att upptäcka det så tidigt som möjligt. Det sparar liv och minskar det lidande som den svåra sjukdomen bär med sig. De långsiktiga konsekvenserna kan ju bli svåra som stickningar i fingrarna, svullna fötter och trötthet som leder till sjukskrivning.

Självundersökning

Bröstcancerföreningen gör en stor insats med sina årliga kampanjer på plats och i sociala medier. Vi vet att när väldigt unga kvinnor drabbas så brukar det vara en mer aggressiv cancer. Därför finns det ett stort behov av att lära ut till unga kvinnor hur man bäst undersöker sina bröst. Det kan göras på ungdomsmottagningar runtom i landet. När man går för att hämta p-piller så kan man lära sig att lära känna sin kropp och sina bröst.

Täta bröst

Idag finns det ny forskning och kunskap om bröstcancerrisk och screeningmetoder för att identifiera och undersöka kvinnor med hög risk. En av de starkaste riskfaktorerna för bröstcancer är just ökad brösttäthet. Det är orimligt att alla kvinnor undersöks på exakt samma sätt utan att hänsyn tas till individuella skillnader.

Det är dags att anpassa screeningen till individen och använda andra screeningmetoder när mammografi inte är tillräckligt. Det finns stor acceptans för det inte bara bland kvinnor utan även bland radiologer. Dessutom behöver alla kvinnor som vill få information om sin brösttäthet och sin risk för bröstcancer. Det ger varje kvinna en rimlig chans att upptäcka cancer tidigt genom att bli undersökt professionellt och undersöka sig själv oftare. Det skapar trygghet att veta hur man ska agera för att förebygga bröstcancer. Det borde vara varje kvinnas rättighet att få veta sin risk.

Mammografi

Sverige har varit först i världen med att erbjuda kvinnor bröstcancerscreening. På 1990-talet etablerades det nationella mammografiprogrammet och resultatet har varit

fantastiskt – överlevnaden i bröstcancer har fördubblats. Rutinerna har dock inte förändrats under åren som gått och kvinnor undersöks på samma sätt trots stora individuella skillnader. Fortfarande erbjuds kvinnor mellan 40 och 74 år mammografi vartannat år. Den övre gränsen är idag inte förenlig med hälso- och sjukvårdslagen. Samtidigt är det känt att tumörer växer långsamt hos äldre kvinnor. Det är hög tid att ta bort den övre åldersgränsen. Eftersom vissa regioner har långa väntetider kan det göras stegvis – öka i första steget till 80 år och ta bort gränsen helt och hållet på sikt. Det är viktigt att först beta av de köer som uppstått till följd av pandemin. Risken är stor idag att de som är mellan 68 och 74 år inte gått på mammografien alls. Om tumören växer snabbt behövs en behandling före operationen för att den inte ska växa sig större.

Forskning

För att Sverige ska fortsätta att ligga i framkant i bröstcancervården behövs mer forskning på området. Med mammografi upptäcks två tredjedelar av alla cancrar medan resten upptäcks mellan mammografitillfällena, så kallade intervallscancrar. Därför behövs nya metoder som individanpassad screening och nya mediciner som kan förebygga cancer. Det behövs mer resurser till forskningen för att gå in i nästa steg där individualiserad screening baserad på varje kvinnas risk att utveckla bröstcancer testas.

Anna Sibinska (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP)

Camilla Hansén (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

ⁱ https://brostcancerforbundet.se/documents/428/Brostcancerrapport_2019_webb.pdf.

ⁱⁱ https://brostcancerforbundet.se/documents/428/Brostcancerrapport_2019_webb.pdf.

ⁱⁱⁱ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/faktablad-screening-av-cancer-covid19.pdf>.